

SELVITYSRAPORTTI
Haapajärven kaupungin työllisyyspalvelut

8.8.2023

Tiina Pietikäinen-Liuska

Työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori

Tee oikein.

Selvitysraportin taustalla on Haapajärven kaupunginhallituksen päätöksellä 9.5.2023 § 116 työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattorin toimesta käynnistetty selvitystyö kaupungin työtoiminta- tai työvalmennusyksikön mahdolliseksi perustamiseksi.

1 Työllisyystilanne seutukunnassa ja Haapajärvellä

Kuntien lakisääteisiin velvollisuuksiin kuuluu velvoitetyöllistäminen (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012)) ja työmarkkinatuen rahoitus (Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta (1290/2002)). Nuorten työllistymisen edistämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi kunnille vapaaehtoiset, mutta lakisääteiset nuorisotyön tehtäviä ovat etsivän nuorisotyön sekä nuorten työpajatoiminnan järjestäminen (Nuorisolaki (1285/2016)).

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen työllisyyskatsauksen 06/2023 mukaan työttömyysaste Haapajärvellä on 9,5 % (v. 2022; 7,4 %) eli hieman korkeampi kuin Nivala-Haapajärven seutukunnan 8,9 %. Työttömiä työnhakijoita on yhteensä 271 henkilöä (v. 2022; 215). Avoimia työpaikkoja on 47 (v. 2022; 75). Naisia työttömissä työnhakijoissa on 123 henkilöä (v. 2022; 106) ja miehiä 148 henkilöä (v. 2022; 109). Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita on 41 henkilöä (v. 2022; 27) ja yli 50-vuotiaita 111 (v. 2022; 90). Pitkäaikaistyöttömiä (yhtäjaksoisesti työttömänä yli 12 kk eli alle 300 pv) työnhakijoita on 63 (v. 2022; 73). Pitkäaikaissairaita ja vammaisia työnhakijoita on 56 (v. 2022; 49).

2 Työllistämistoimet Haapajärvellä

Haapajärven kaupungin järjestämät työllistämistoimet keskittyvät tällä hetkellä palkkatuki- ja velvoitetyöllistämiseen sekä työkokeilu- ja harjoittelupaikkojen järjestämiseen kaupungin omassa organisaatiossa. Vuoden 2023 aikana palkkatuki- ja velvoitetyöllistettyjä on työskennellyt 11 henkilöä eri tehtävissä sivistyspalveluissa (2), nuorisopalveluissa (1), liikuntapalveluissa (1), teknisissä palveluissa (3), hallintopalveluissa (1) ja matkahuollossa (3). Työkokeilussa tai työharjoittelussa on ollut 4 henkilöä. Tuettujen työpaikkojen ja työkokeilupaiikkojen löytyminen on ollut haastavaa, sillä käytännön työtehtävien opastamiseen ja ohjauksen tarvittavaa resurssia on hankala löytää kiireisessä arjessa. Nuorten työllistämisen tukemiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi kaupunki ostaa nuorten työpajapalvelut ja etsivän nuoristyön palvelut Jokilaaksojen Nuorten Tuki Ry:ltä.

Kaupunginhallitus päätti 18.10.22 (§ 209), että kaupungin tuolloin järjestämä kuntouttavan työtoiminnan toiminta, henkilöstö ja irtaimisto siirtyy vuoden 2023 alussa hyvinvointialueelle. Vuoteen 2023 saakka kuntouttavaa työtoimintaa on järjestetty kaupungin toimesta yli kymmenen vuoden ajan. Kuntouttavassa työtoiminnassa on vuonna 2022 ollut keskimäärin 61 henkilöä/kk ja vuonna 2021 keskimäärin 71 henkilöä/kk. Tällä hetkellä kuntouttavaan työtoimintaan osallistuu alle 20 henkilöä. Kuntouttavassa työtoiminnassa olevien määrä on laskenut ja sen vaikutus näkyy työmarkkinatuen kuntaosuuden nousuna. Hyvinvointialueen tulisi pystyä tarjoamaan kuntouttavaa työtoimintaa tehokkaammin niille henkilöille, jotka eivät työ- ja toimintakykynsä asettamien rajoitusten vuoksi voi osallistua julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien lisäksi Rantakadulla työskenteli myös muita työttömiä erilaisissa työllistymistä tukevissa aktivointitoimenpiteissä, kuten palkkatukitöissä ja työkokeilussa. Näitä toimenpiteitä ei hyvinvointialue järjestä.

Vuoden 2023 talousarvioon on varattu palkkatuki- ja velvoitetyöllistämisen palkkakuluihin 166 950 €, josta toteutunut 131 804 € (7/23). Matkahuollon toiminnalle ei ole erikseen varattu talousarviota, sillä palkkakulut ovat mukana työllistämisen kokonaistalousarviossa. Tukikuukausia on kertynyt yhteensä 64, josta kertynyt säästö työmarkkinatuen kuntaosuudessa on ollut noin 30 080 € (470 €/kk/hlö). Nettomenoa työllistämistoimista on kertynyt heinäkuun loppuun mennessä 101 724 €. Tätä hieman vääristää se, että palkkatukien tilitys kulkee jäljessä ja se, että 1.7.2023 jälkeen palkkatuella työllistetyn henkilön lomarahat ja henkilösivukulut eivät ole tukikelpoisia kuluja. Työharjoittelussa tai työkokeilussa olleet ovat opiskelijoita eivätkä näin ollen työmarkkinatuen piirissä.

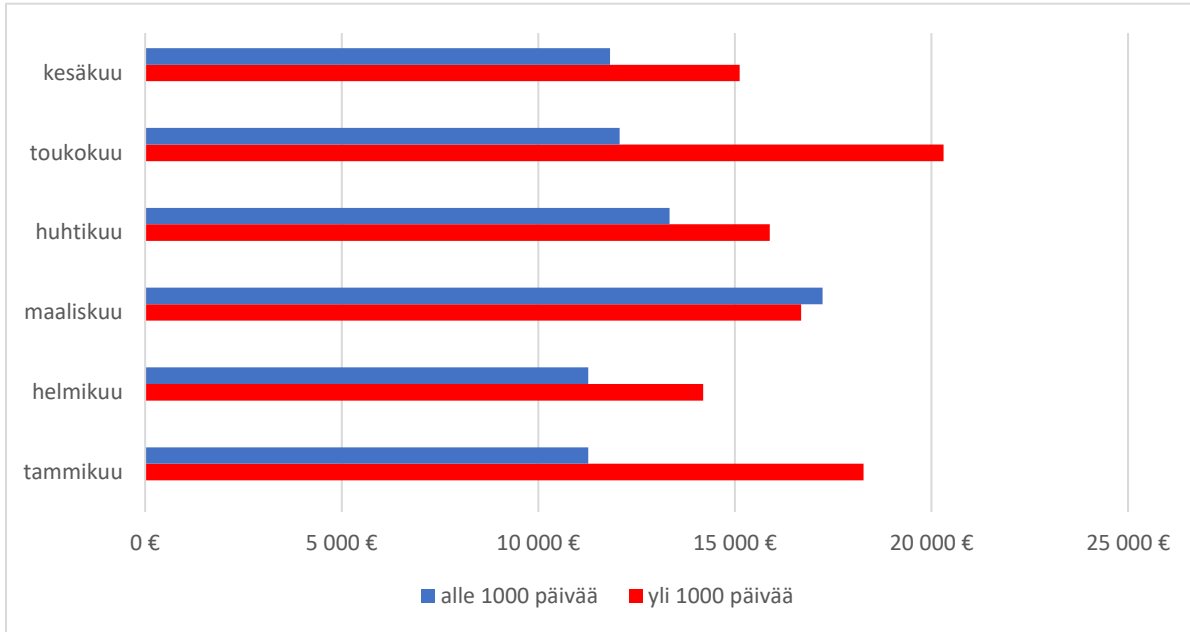
2.1 Työllistämistoimien vaikutukset työmarkkinatuen kuntaosuuteen

Kunnalla on osittainen vastuu työmarkkinatuen kustannuksista. Valtio vastaa työmarkkinatuen kustannuksista työttömän ensimmäisen 300 päivän ajan. Tämän jälkeen kunta ja valtio jakavat kustannukset puoliksi sen maksuerän loppuun, jonka aikana henkilölle on maksettu työmarkkinatukea 1 000 päivää. Tämän jälkeen kunnan rahoitusosuus kasvaa 70 prosenttiin.

Kunta siis maksaa työmarkkinatuesta sitä suuremman osan, mitä kauemmin henkilö on ollut työttömänä. Kun työtön henkilö on työllistymistä edistävissä palveluissa, kunnalle ei kerry maksettavaa tältä ajalta. Konkreettinen muutos työttömän tilanteessa näkyy suoraan kunnan menoissa; kun työtön työllistyy tai siirtyy aktivointipalvelujen piiriin, kunnan maksuvastuu työmarkkinatuesta lakkaa.

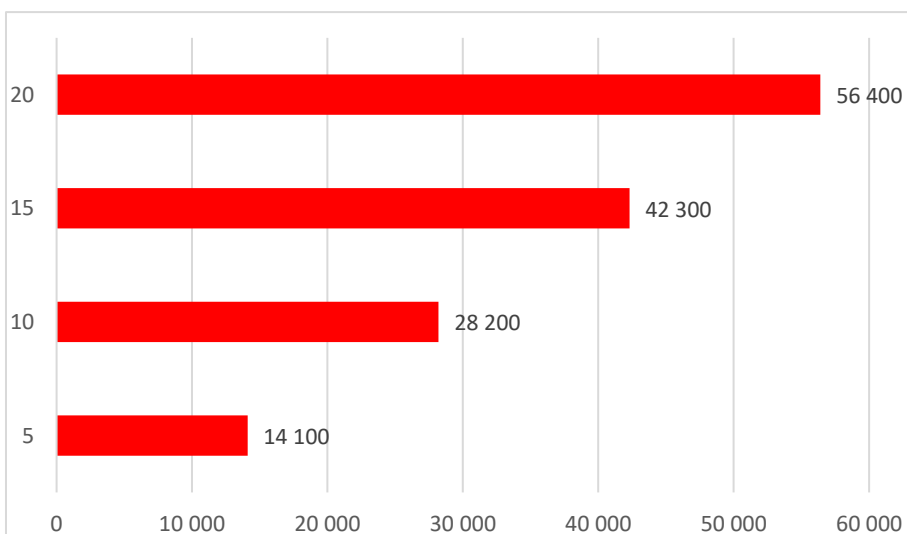
Hyvinvointialueuudistuksen myötä aktivointimäärät kuntouttavassa työtoiminnassa ovat vähentyneet. Myös kaupungin palkkatukityöllistäminen ja työkokeilujen määrä on vähentynyt Rantakadun työpajan toiminnan lakkaamisen myötä. Nämä muutokset vaikuttavat siihen, että työmarkkinatuen kuntaosuus on kasvanut. Vuoden 2023 työmarkkinatuen kuntaosuus Haapajärvellä kesäkuun loppuun mennessä on ollut 177 479 €. Viime vuoden vastaavan ajanjakson kustannus oli 171 031 €. Tällä korotuksella tämän vuoden kustannukset tulevat olemaan yli 350 000 € ja jos kehitys työttömyyden kehitys jatkuu tätä tahtia, ensi vuonna summan ennakoidaan nousevan lähes 400 000 €:n.

E erityisen huolestuttava ilmiö on yli 1 000 päivää työttömänä olleiden henkilöiden määrän merkittävä kasvu. Viime vuonna vastaavana ajanjaksona ko. määrä oli 176 henkilöä ja tänä vuonna määrä on kesäkuun loppuun mennessä noussut 192 henkilöön. Naisia tässä ryhmässä on 86 henkilöä ja miehiä 106 henkilöä. Yli 1 000 päivää työttömänä olleiden joukossa on suurimpana ryhmänä 40–49-vuotiaat miehet. Sama ikäryhmä on suurin myös naisissa. Tämä vaikeimmin työllistyvien joukko on käytännössä ollut jo vuosia työmarkkinoiden ulkopuolella ja heidän joukossaan on henkilöitä, joiden työllistyminen avoimille työmarkkinoille on erittäin haasteellista.

Taulukko 4. Kaupungin osuus työmarkkinatuesta suhteessa työttömyyden keston (Kelan työmarkkinatuen laskujen liitteet 1–6/2023).

Työttömien työnhakijoiden osallistuminen työllistämistoimenpiteisiin vaikuttaa suoraan työmarkkinatuen kuntaosuuteen. Jos Haapajärven kaikista työttömistä työnhakijoista, joiden työmarkkinatukiosuudesta kunta maksaa joko 50 % tai 70 %, olisi viisi henkilöä osallistunut työllistämistoimenpiteisiin ajalla 01–06/2023, kaupungin säästö työmarkkinatukilaskusta olisi ollut noin 14 000 € (yht. 30 kk). Jos osallistujia olisi ollut kymmenen työmarkkinatuen saajaa, säästöksi olisi muodostunut noin 28 200 € (yht. 60 kk). Kahdenkymmenen työmarkkinatuen saajan osallistuminen olisi säästänyt työmarkkinatukilaskua noin 56 400 € (yht. 120 kk). Sen lisäksi, että työllistymistoimenpiteillä on välitön vaikutus työmarkkinatuen kuntaosuuteen, palkkatukityöllistäminen vaikuttaa tilanteeseen myös jakson päätyttyä. 6 kk:n palkkatukijakson myötä täytynyt työssäoloehto ”nollaa” työmarkkinatukipäivät ja näin ollen kunnan rahoitusvastuu ko. henkilön osalta päättyy.

Taulukko 3. Esimerkkilaskelma. Kaupungin säästö työmarkkinatuen kuntaosuudesta työllistymistoimenpiteisiin osallistuvien osalta (Kelan työmarkkinatuen laskut 1–6/2023).

Työllistämistoimenpiteillä voidaan vaikuttaa paitsi työmarkkinatuen kustannuksiin, niin myös toimeentulotukikustannuksiin. Pitkäaikaisesti toimeentulotuella olleiden määrä on yksi HYTE-kertoimen indikaattori ja vaikuttaa suoraan kunnan saamaan valtionosuusrahoitukseen. Toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaiden osuus väestöstä mittaa paremmin todellista köyhyyttä kuin kaikkien toimeentulotukiasiakkaiden osuus väestöstä. Parhaita keinoja köyhyyden ehkäisemiseen ovat koulutus, työllisyyden edistäminen sekä kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien turvaaminen. Lisäkuluja aiheutuu myös pitkittyneen työttömyyden seurauksena tapahtuneesta työkyvyn heikentymisestä. Pitkittänyt työttömyys heikentää terveyttä ja toisinpäin, huono terveys heikentää työllistymisen mahdollisuuksia. Työllistymisjakson aikana käynnistetyn monialaisen työ- ja toimintakyvyn arvioinnin avulla saadaan aikaiseksi säästöjä, kun työttömyyden pitkittyminen keskeytyy ja tarvittavat palvelut saadaan kohdennettua oikein. Moni yli 1 000 päivää työmarkkinatuen passiivituella olleista on tilanteessa, jossa heidän tilannettaan tukisi joku muu tarkoituksenmukaisempi palvelu, esimerkiksi eläkeselvittely. Asiakkaan tarpeen tulee määrittellä palvelut sen sijaan, että palvelut määräytyvät esim. TE-hallinnon tai hyvinvointialueen asiakaskriteeristön mukaisesti.

Nykyisin moni ensisijaisesti terveyspalveluita tarvitsevista työnhakijoista on työttömänä työnhakijana vailla mahdollisuuksia saada hyvinvointialueen vastuulle siirtyneitä palveluita. Esimerkiksi työttömien terveystarkastuksiin pääseminen on alkuvuoden aikana ollut vaikeaa. Hyvinvointialueilla ei ole samaa rahallista kannustetta edistää tämän asiakasryhmän tilanteiden ratkaisua. Tämä heijastuu paitsi työttömien terveyspalveluiden saatavuuteen, myös asiakkaiden aktivointiin ja kuntouttavan työtoiminnan toteuttamiseen. Asiakkaiden ohjautumisesta kuntouttavaan työtoimintaan vastaavat hyvinvointialue ja TE-toimisto. Kevään 2023 aikana esille tulleiden kokemusten perusteella vaikuttaa siltä, että hyvinvointialueen toiminnan aikana työttömien asiakkaiden ohjautuminen kuntouttavaan työtoimintaan on pienentynyt merkittävästi.

Muiden työttömien työnhakijoiden ohjautumisesta aktivointitoimenpiteisiin vastaa tällä hetkellä TE-toimiston asiantuntijat. TE-toimistojen resurssipulan vuoksi pitkäaikaistyöttömien aktivointiin pystytään käyttämään vain rajallinen määrä asiakaspalveluaikaa. Resurssipulasta ja TE-hallinnon ja hyvinvointialueen työllisyysyhdyspinnan muutoksista johtuen asiakaslähtöinen työ- ja toimintakyvyn selvittäminen ei ole toteutunut aikaisemman toimintamallin mukaisesti. Tämä vaikuttaa suoraan asiakkaiden työttömyyden pitkittymiseen.

3 TE2024-uudistus

Tulossa oleva TE2024-uudistus lisää kuntien työllistämisen tehtäviä huomattavasti. Samalla kuntien osarahoitusta työttömien työttömyysetuudesta lisätään. Uudistuksen yhtenä tavoitteena on kannustaa kuntia huolehtimaan alueen työllisyydestä sekä järjestämään työttömille työnhakijoille mahdollisimman tehokkaita palveluita, jotka johtavat työllistymiseen. Uudistuksen myötä kunnan vastuu työttömyysturvan rahoituksesta aikaistuu ja porrastuu: vastuu alkaa, kun työtön työnhakija on saanut työttömyysetuutta 101 päivää. Tällöin kunnan osuus on 10 % ja korkeimmillaan se on 50 %, kun työttömyys on kestänyt pidempään kuin 699 päivää. Työttömyysjaksoja lyhentävä kunta hyötyy taloudellisesti, kun kuntalainen työllistyy.

Uudistuksen ytimessä on ns. kannustava rahoitusmalli. Kuntien kasvaneet työttömyysetuuskulut kompensoidaan kunnille osana valtionosuusjärjestelmää. Kompensaation suuruus lasketaan vuoden 2023 työttömyystiedoilla. Tätä kiinteää kompensatioita korotetaan kuitenkin vuosittain kansaneläkeindeksille. Tämä luo taloudellisen kannustimen, kun kompensatio ei muutu

työttömyystilanteen mukaan eli jos työttömyystilanne parane pysyy kompensatio samana. Sama toimii toisinpäin.

TE2024-uudistuksen myötä Haapajärvellä on tavoitteena säilyttää toimivat ja tarkoituksen mukaiset palvelut lähipalveluna niin henkilöasiakkaille kuin työnantajillekin sekä varmistaa osaavat työntekijät ja riittävät resurssit. Oleellista on myös kehittää paikallista verkostoyhteistyötä työnantajien ja oppilaitosten kanssa sekä etsiä keinoja työnantajien työvoimapulaan. Kaupungin rooli toimijana on vastata työttömille asiakkaille suunnatuista työllistymispalveluista, kehitettävä toimia pitkäaikaistyöttömyyden katkaisemiseksi ja suunnattava resursseja asiakkaiden tukemiseksi. Työllistymispalveluihin aktivoinnilla ja osallistumisella on myönteisiä vaikutuksia sekä yksilön että kunnan talouteen.

4 Haapajärven työllisyydenhoito - askeleita kohti elinvoimaa vahvistavia työllisyyspalveluja

Työllisyydenhoito on osa alueen elinvoimaa. Eri toimijoiden välinen aito yhteistyö ja yhteiset tavoitteet ihmisten työllistymiselle ja hyvinvoinnin lisäämiselle ovat avaimia työllisyyden ekosysteemin menestykselle. Aktiivisilla toimilla voimme vaikuttaa kuntalaisten hyvinvointiin ja työllisyystilanteeseen. Asiakaslähtöisyys, asiakkaiden monialainen palveluohjaus ja työllistymisen erilaiset tukitoimet tulevat olemaan osa työelämää jatkossakin.

Työllisyyspalvelut tulisi integroida osaksi kaupungin elinkeino- ja yrityspalveluja sekä koulutus- ja hyvinvointipalveluja. Jotta voimme kehittää inhimillisesti ja taloudellisesti kestävästä työllisyydenhoidon mallin Haapajärvellä, on poliittisen tahtotilan tuettava elinvoimaa vahvistavia työllisyydenhoidon toimia panostamalla siihen myös taloudellisesti. Työllisyydenhoidon näkökulmat tulisi saattaa osaksi kaupungin strategioita ja resursseja tulisi ohjata strategioiden suuntaisesti.

Kaupungin työllisyydenhoidon tavoitteena tulee olla asiakkaiden pääsy avoimille työmarkkinoille ja sitä kautta työllisyysasteen nostaminen ja työttömyyden aiheuttamien välittömien ja välillisten kustannusten vähentäminen. Tavoitteena on kehittää Haapajärvellä soveltuvia monialaisia yhteistyökäytäntöjä asiakkaiden palveluohjauksen tukemiseksi. Työllisyyspalveluja tulee kehittää kokonaisvaltaisesti kuntastrategian sekä valtakunnallisten työllisyydenhoidon linjausten mukaisesti. Yhteistyötä on tehtävä kaikkien kunnan hallintoalojen kanssa sekä poikkihallinnollisesti ja verkostoituen.

4.1 Haapajärven työllisyyspalvelut 2024

Haapajärven kaupungin työllisyyspalvelut tarjoaa työllistymistä edistäviä palveluja heikossa työmarkkinatilanteessa oleville asiakkaille. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa pitkäaikaistyöttömien ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymisedellytyksiä, tukea työllistymistä tai ohjata asiakas hänen elämäntilanteeseensa paremmin sopivan palvelun piiriin. Työtön työnhakija ohjautuu kaupungin työllisyyspalvelujen piiriin TE-toimiston, hyvinvointialueen palvelujen tai omaehtoisen hakeutumisen kautta.

Työllistymistä edistävien palvelujen menetelminä ovat käytännön tekeminen eli työvalmennus sekä yksilövalmennus, joka tukee asiakasta etenemään työllistymisen polulla. Yksilövalmennuksen tavoitteena on asiakasosallistamisen keinoin suunnitella aktiivisesti jatkopolkuja avoimille työmarkkinoille, koulutukseen tai muuhun palveluun. Asiakaslähtöinen palvelutarpeen arviointi on välttämätöntä, jotta asiakkaat saavat tarvitsemiaan palveluja oikea-

aikaisesti ja he voivat edetä työllistyjän polulla. Neuvonnalla ja ohjauksella on merkittävä rooli asiakkaiden ohjaamisessa oikeisiin palveluihin ja hakemaan oikeita etuuksia. Uutena toimintamuotona kokeillaan käytännön ohjaustyössä tapahtuvaa yhteistyötä Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n kanssa, jolta voidaan tarvittaessa ostaa ohjausresursseja.

Haapajärven työllistämistoimenpiteet sisältävät:

- 1) palkkatuki- ja velvoitetyötä kaupungin eri päävastuualueilla yhteensä 60 kk noin 10–15 hlölle ja työkokeilupaiikkoja yhteensä 60 kk noin 5–10 henkilölle.
- 2) palkkatukityötä matkahuollossa Rantakadulla yhteensä 36 kk noin 3–4 henkilölle ja työkokeilua yhteensä 12 kk noin 1–4 henkilölle
- 3) palkkatukityötä Warikolla yhteensä 40 kk noin 4–8 henkilölle ja työkokeilua yhteensä 60 kk noin 5–10 henkilölle

Aktivointitoimenpiteitä järjestetään työttömille työnhakijoille yhteensä 268 kk.

4.1.1 Palkkatuki- ja velvoitetyö sekä työkokeilu kaupungin eri palveluyksiköissä

Palkkatuki- ja velvoitetyöllistämistyötä järjestetään kaupungin eri päävastuualueilla. Työtehtävät käsittävät avustavia työtehtäviä, kuten esim. koulunkäyntiavustajan, nuorisotilan valvojan ja puistotyöntekijän tehtäviä. Työtehtävien ohjaus tapahtuu pääsääntöisesti kunkin tehtävän päävastuualueen toimintamallien mukaisesti ja työllisyyspalvelujen ohjaaja on tarvittaessa mukana ohjaustyössä erityisesti alkuvaiheessa ja työllistymisen jatkopolun suunnittelussa.

4.1.2 Matkahuollon asiointipiste Rantakadulla

Matkahuollon asiointipiste Rantakadulla hoitaa Matkahuolto Oy:n kanssa tehdyn sopimuksen mukaisia tehtäviä. Sopimus asiointipisteestä Matkahuollon kanssa tehdään aina vuodeksi kerrallaan. Matkahuollossa on palkkatukityöpaikka 3 henkilölle ja yhdelle työkokeilijalle. Matkahuolto toimii hallintopalvelujen alaisuudessa. Matkahuollon tila Rantakadulla on vuokrattu Haapajärven Lämpö Oy:ltä.

Matkahuollon palvelujen tarjoaminen jatkossakin paikkakunnan yrityksille ja asukkaille nähdään erittäin tärkeänä.

4.1.3 Warikko

Warikon toimintaperiaatteena on ns. ”liikkuva työtiimi”, joka tekee mm. ulkoalueiden kunnossapitotöitä ja muita teknisten palvelujen avustavia töitä. Avustavia työtehtäviä voidaan tehdä myös muille kaupungin eri päävastuualueille sekä yrityksille ja yhdistyksille asiakkaiden työllistymistarpeiden ja esille tulleiden työtilausten mukaisesti.

Warikon tukikohta on kaupungin varikolla osoitteessa Rajakatu 24, josta löytyy vapaita toimistotiloja ja tarvittavat sosiaalitilat. Varikon toimitiloista löytyy tarvittaessa myös hallitilaa.

Entisen Rantakadun työpajan käytössä olleet tilat on Haapajärven Lämpö Oy vuokrannut hyvinvointialueelle toistaiseksi voimassa olevalla vuokrasopimuksella. Tämänhetkisten tietojen mukaan hyvinvointialue on etsimässä vaihtoehtoisia tiloja kuntouttavalle työtoiminnalle. Mikäli Rantakadun tilat vapautuvat, tarvittavia tiloja on mahdollista vuokrata työllistämistoiminnalle.

Warikon päivittäisestä ohjaustyöstä vastaa yksi ohjaaja. Ohjaajan työtehtäviin kuuluu päivittäinen työ- että yksilövalmennus, yhteistyö moniammatillisissa työryhmissä sekä

yrittäjäyhteistyö. Ohjaajalla tulisi olla selkeä kuva asiakasryhmästä ja heidän tarpeistansa, työllistymistä edistävistä palveluekosysteemistä sekä soveltuva koulutus. Eduksi katsotaan myös monipuolinen osaaminen, hyvä paikallistuntemus ja laajat yhteistyöverkostot. Ohjaaja rekrytoidaan avoimella haulla.

Työjakson aikana suoritetaan työ- ja toimintakyvyn arviointi (esim. Työssä selviytymisen arviointi -lomake). Arvioinnin avulla voidaan tarvittaessa käynnistää monialainen yhteistyö tarkempaa työkyvyn selvittelyä tai eläkeselvittelyä varten. Näissä selvityksissä tehdään yhteistyötä TE-hallinnon sekä hyvinvointialueen ammattilaisten kanssa.

Toiminnan käynnistyttyä selvitetään mahdollisuutta myös seuraaville toiminnoille:

- Klapien tekeminen ja myyminen yksityisasiakkaille. Kuntalaiset ovat toivoneet tätä palvelua.
- Kylätalkkaritoiminta, jossa talkkaripari tekee pieniä tilaustöitä yksityisasiakkaille ja yhdistyksille esim. piha- ja puutöissä. Yksityisille asiakkaille tehtävät työt hinnoitellaan (esim. 35 €/tunti + matka- ja materiaalikulut), mutta osa töistä voisi olla ns. yhteiseksi hyväksi (Haapaveden malli).
- Kierrätyskeskustoiminta, joka voitaisiin käynnistää pienimuotoisesti kunnostamalla kaupungin varastoissa olevia ylijäämähuonekaluja.
- selvittävänä myös mahdollinen polkupyörien huolto-/korjaustoiminta, jos paikallinen yritystoiminta on loppumassa.

4.2 Työllistämistoimenpiteiden kustannukset

Haapajärven työllistämistoimenpiteiden kustannuksissa suurin kuluerä muodostuu henkilöstökuluista (Matkahuolto, Warikko, palkkatuki- ja velvoitetyöllistetyt) sekä matkahuollon ja Warikon toimintakuluista. Työkokeilu- ja työharjoittelupaikkojen järjestämisestä ei aiheudu kuluja.

Kesätyöntekijöitä työllistetään aikaisemman mallin mukaisesti eri päävastuualueille työllistämiskoordinaattorin koordinoimana. Työllistämiskoordinaattori vastaa myös kaupungin työllistämistoimenpiteiden koordinoinnista ja kehittämisestä sekä TE2024-uudistuksen valmistelusta.

Työllistämistoiminnan kustannukset muodostuvat seuraavasti:

- tuotot (myyntituotot, palkkatuen nettolaskutus, työllistämistuki) 167 150 €
- kulut (henkilöstökulut, palvelujen ostot, aineet ja tarvikkeet, vuokrat) -300 780 €
- nettomeno 133 630 €

4.3 Työllistämistoimenpiteiden vaikutus työmarkkinatuen kuntaosuuteen

Kunnan vastuu työmarkkinatuen rahoituksesta poistuu työkokeilujakson (6–12 kk/hlö) ajalta. Työkokeilun päätyttyä työtön työnhakija palaa takaisin kunnan rahoitusvastuun piiriin. Jotta työtön työnhakija poistuisi kokonaan kunnan rahoitusvastuun piiristä, hänen työssäoloehtonsa tulisi täyttyä. Työssäoloehdon täyttymiseen riittää, että henkilö on 6 kuukautta (26 viikkoa) palkkatyössä, jossa työaika on vähintään 18 tuntia viikossa. Tämä toteutuu 6 kk:n palkkatukijaksolla.

Vuodelle 2024 suunnitellut työllistämistoimenpiteet tarjoavat aktivointitoimenpiteitä yhteensä 268 kk/2024. Työttömien työnhakijoitten osallistuminen edellä mainittuihin kaupungin järjestämiin työllistämistoimenpiteisiin vaikuttaa työmarkkinatuen kuntaosuuteen alentamalla sitä yhteensä 125 960 €/2024 (268 kk x 470 €). Näin ollen työllistämistoimenpiteiden kokonaisuuden nettomenoksi jää 7 670 €.

Työmarkkinatuen kuntaosuutta pienentää myös palkkatukityössä olleiden poistuminen kunnan rahoitusvastuun piiristä, vaikka he jakson jälkeen jäisivät työttömiksi työnhakijoiksi. Vuodelle 2024 palkkatukityötä on suunniteltu järjestettävän 136 kk (5–12 kk/hlö) eli noin 17–27 henkilölle. Haapajärven kaupungin keskimääräinen laskennallinen osuus työmarkkinatuesta on noin 470 €/kk/hlö. 6 kk:n palkkatukijakson myötä täyttynyt työssäoloehto ”nollaa” työmarkkinatukipäivät ja näin ollen kunnan rahoitusvastuu päättyy siksi aikaa, kunnes 300 päivää (noin 14 kk) työttömyyttä tulee uudelleen täyteen. Tästä syntyneitä säästöjä on vaikea arvioida, sillä ne riippuvat palkkatukityöllistettyjen henkilöiden määrästä, työjaksojen pituuksista ja ajankohdista sekä työllistetyn henkilön työttömyyspäivien kertymästä.

5 Työllisyyspalvelujen toiminta yhteistyöverkostoissa

Työllisyyspalvelujen kehittämisessä on aktiivisesti etsittävä Haapajärvelle soveltuvia yhteistyömalleja palveluihin oikea-aikaisen ohjautumisen tukemiseksi. Yhtenäiseen asiakasohjausmalliin tulee osallistaa kaikki Haapajärvellä toimivat työttömiä työnhakijoita tukevat palvelut. Tavoitteena on luoda aidosti monialaiset ohjauspalvelut, joissa kaupungin työllistymispalveluilla on vahva rooli TE-hallinnon ja hyvinvointialueen rinnalla ja kumppanina.

Kaupungin työllisyyspalvelut toimii aktiivisessa monialaisessa yhteistyössä hyvinvointialueen, TE-hallinnon, Kelan, Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n ja muiden tarvittavien tahojen kanssa tavoitteenaan luoda pysyvä toimintamalli työllistymisen tukemiseksi Haapajärvellä. Asiakasprosessien näkökulmasta on erityisen tärkeää, että yhdyspinnat eri toimijoiden välillä ovat mahdollisimman toimivat. Hyvänä mallina tähän yhteistyöhön on Sievin monialainen asiakasyhteistyöryhmä, jossa käsitellään työikäisten henkilöiden koulutus-, työ- ja kuntoutusasioita asiakkaan suostumuksella silloin, kun nähdään tarpeen arvioida asiakkaan tilannetta ja tehdä suunnitelmaa monialaisena verkostoyhteistyönä asioiden eteenpäin viemiseksi.

5.1 Yritysyhteistyö

Työllisyyspalvelujen toiminnan tavoitteena on lisätä yhteistyötä työnantajien ja yritysten kanssa kehittämällä palveluita, jotka edistävät työn ja tekijän kohtaamista. Yhteistyön kautta kartoitetaan työnantajien ja yrittäjien tarpeita ja toiveita. Yritysyhteistyön kautta lisätään työnantajien tietoisuutta työllistämisen tukimahdollisuuksista, kuten palkkatuesta ja osatyökykyisen työntekijän palkkaamiseen liittyvistä tuista. Palkkatuen kuntalaisä tulisi ottaa käyttöön merkittävänä keinona edistää työttömän henkilön työllistymistä.

5.2 Tukiyhdistys

Haapajärvellä työllisyyspalvelujen tueksi on suunniteltu uutta yhdistystä, jonka tarkoituksena olisi ennaltaehkäistä syrjäytymistä sekä parantaa heikoimmassa sosiaalisessa asemassa olevien olosuhteita ja oman elämän hallintaa. Yhdistyksen perustamisesta on myönteiseen sävyyn keskusteltu seuraavien tahojen kanssa: Haapajärven Vuokratalot Oy, Haapajärven Vesi Oy,

Haapajärven Lämpö Oy, Haapajärven Yrityspalvelut Oy, Haapajärven seurakunta, Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry ja Haapajärven Yrittäjät ry. Lisäarvoa kaupungin työllistämistoimille toisivat mm. yhdistystoimijan mahdollisuus saada 100 % palkkatukea ja oikeus hakea erilaisia hankerahoituksia.

Termit:

Työllisyyspalvelut

Kunnan ja kaupunkien työllisyyspalveluilla tarkoitetaan työllisyyttä edistävää toimintaa. Työllisyyspalvelujen työllistämistoimenpiteitä voivat olla esim. kuntouttava työtoiminta, palkkatuettu työ, työ- ja yksilövalmennus, neuvonta/ohjaus ja työllistymiskurssit.

Työllistämisyksikkö

Työllistämisyksikkö tuottaa palveluita työllistymisen tueksi. Kunnalla voi olla omia työllistämisyksikköjään, mihin ohjata tukea työllistymiseensä tarvitsevia, tai kunta voi ostaa erilaisia palveluja eri palveluntuottajilta.

Työkokeilu

Työkokeilun tavoitteena on selvittää työntekijän soveltuvuutta, työkykyä ja jaksamista työpaikalla. Työkokeilusta sovitaan TE-palvelujen ja työnantajan välillä. Työkokeilu ei ole työsuhte, mutta valvonta ja opastus on työnantajan vastuulla. Työkokeilun kesto enintään 12 kk, samalla työnantajalla korkeintaan 6 kk.

Palkkatuki uudistus 1.7.2023

Palkkatuen tarkoitus on edistää työnhakijan työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Uudistettua palkkatukea koskevan lainsäädännön tavoitteena on yksinkertaistaa järjestelmää ja lisätä tuen käyttöä. Palkkatuki rajataan selkeämmin alentuneesti työkykyisille tai muuten epäedullisessa asemassa olevien työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseksi. Työnantajan maksettavaksi tulevia palkan sivukuluja tai lomarahaa ei jatkossa kateta palkkatuella. Palkkatukea myönnetään seuraavin perustein:

a) ammatillisen osaamisen puutteiden perusteella myönnettävän palkkatuen määrä on 50 % palkkauskustannuksista. Palkkatuki myönnetään jatkossa pääsääntöisesti viideksi kuukaudeksi, jos henkilö on ollut alle vuoden työtön tai kymmeneksi kuukaudeksi, jos henkilö on ollut työtön vähintään 12 kuukautta edeltävän 14 kuukauden aikana. Tukea ei voi myöntää uudelleen samalle työnantajalle saman henkilön palkkauskustannuksiin ennen kuin edellisen palkkatukijakson päättymisestä on kulunut kolme vuotta.

b) alentuneesti työkykyisen palkkatuen määrä on 70 % palkkauskustannuksista. Jos työntekijän vamma tai sairaus alentaa hänen tuottavuuttaan olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti, voidaan palkkatukijaksoa jatkaa 10 kuukauden jälkeen enintään 24 kuukautta kerrallaan.

c) uudistuksen yhteydessä otetaan käyttöön 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki. Tuki myönnetään, jos työllistettävä on täyttänyt 55 vuotta ja ollut työttömänä vähintään 24 kuukautta viimeisten 28 kuukauden aikana. Lisäksi edellytetään, että tuella palkattu henkilö työskentelee tuen saajan palveluksessa työsopimuksen mukaan vähintään 25 tuntia viikossa tai vähintään 65 prosenttia alan enimmäistyöajasta, ja muut myöntämisen ehdot täyttyvät. Tukea maksetaan 70 prosenttia tukikelpoisista palkkakustannuksista 10 kuukaudelta, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta. Tukikelpoisina kustannuksina pidetään samoja palkkakustannuksia kuin palkkatuetussa työssä.

Jatkossakin 60 vuotta täyttäneestä pitkään työttömänä olleesta henkilöstä voidaan myöntää uusi palkkatuki samaan työsuhteeseen enintään 24 kuukauden jaksoissa.

Velvoitetöyllistäminen

Velvoitetöyllistäminen on lakisääteinen palvelu, jossa kaupunki tarjoaa tietyin ehdoin työtä 57–60-vuotiaalle työttömälle työnhakijalle, jonka työttömyyspäiväraha-aika on täyttynyt. Työ on kokoaikatyötä, jonka kesto on enintään kuusi kuukautta.

Työssäoloehto

Työssäoloehdon täyttäminen määrittää sen, voitko saada ansiosidonnaista päivärahaa, peruspäivärahaa vai työmarkkinatukea. Täytät palkansaajan työssäoloehdon, jos olet ollut palkkatyössä vähintään 26 viikkoa (noin 6 kk) työttömyyttä edeltäneen 28 kuukauden eli tarkastelujakson aikana, työaikasi on ollut (yhdessä tai useammassa työssä) vähintään 18 tuntia viikossa ja palkkasi on ollut vähintään työehtosopimuksen mukainen.

Aktivointisuunnitelma

Aktivointisuunnitelma on pitkään työttömänä olleelle henkilölle laadittava suunnitelma, jonka tavoitteena on parantaa henkilön työllistymisedellytyksiä ja elämönhallintaa. Kuntouttavan työtoiminnan lain mukaan aktivointisuunnitelma tehdään hyvinvointialueen, TE-toimiston ja asiakkaan välisenä yhteistyönä työttömälle asiakkaalle, joka saa työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Aktivointisuunnitelma on tämän yhteisen suunnittelun tulos ja järjestettävien palveluiden lähtökohta. Aktivointisuunnitelma voi sisältää erilaisia sosiaali- ja terveyspalveluja, työ- ja elinkeinotoimiston työllistymistä edistäviä palveluja, koulutusta ja kuntoutusta ja kuntouttavaa työtoimintaa. Työnhakijalla on oikeus ja velvollisuus osallistua aktivointisuunnitelman laatimiseen.

Aktivointisuunnitelma on laadittava alle 25-vuotiaalle asiakkaalle, joka on työttömyyden perusteella saanut työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä viimeisen 12 kalenterikuukauden aikana, jolle on laadittu työllistymissuunnitelma ja joka on saanut 500 päivän työttömyyspäivärahakauden ajan työttömyyspäivärahaa, tai jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen neljän kuukauden aikana perustunut työttömyyden takia maksettuun toimeentulotukeen.

Aktivointisuunnitelma on laadittava työttömälle 25 vuotta täyttäneelle henkilölle, jolle on aiemmin laadittu työllistymissuunnitelma ja joka on 500 päivän työttömyyspäivärahakauden jälkeen saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea vähintään 180 päivältä, tai jonka pääasiallinen toimeentulo on viimeisen 12 kuukauden aikana perustunut työttömyyden johdosta maksettuun toimeentulotukeen.

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on ehkäistä työttömyyden aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia asiakkaan toimintakykyyn, vahvistaa asiakkaan elämän- ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä syrjäytymistä tarjoamalla mahdollisuutta työtoimintaan ja muihin palveluihin. Kuntouttavasta työtoiminnasta säädetään kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa. Lain keskeisenä ajatuksena on tiivis yhteistyö hyvinvointialueiden ja TE-toimistojen kesken (vrt. aktivointisuunnitelma).